

JURAJ JURAJEVIČ:

Dovški Bržot pripoveduje.

5. ČUDNA OPOROKA.

I.

Živel je velik skopuh in grd lakomnik, ki je imel vsega v obilnosti: obširno posestvo in mnogo denarja — toliko, da vsega še prešteti ni mogel, pa ni privoščil koščka črnega kruha niti požirka kislega jabolčnika ne sebi ne drugim.

Kadar je siromak zavil okrog oгла in prosil za milodar, ga je brez usmiljenja nagnal z grčavo palico, ki jo je skoro vedno tiščal v skopuški roki. Za ves svet bi ne bil izročil še beliča ne ni lastnemu sinu edincu, kaj šele v druge roke. Sedel je na denarju, kakor sedi zakleta kača na svojih zakladih. Sredi noči, ko je bilo vse mirno in pokojno, je vstajal ter pri zapahnjenih durih in zastrih oknih prešteval ob slabi leščerbi denar ter ga zopet spravljaj v skrite predele in zaklepal s težkimi ključi. Vedno je živel v strahu, da mu ne ovohajo in ne odneso zaklada. Trepetal je ob misli, da se bo treba vendar enkrat ločiti od denarcev, da pride ura — in to ne bo dolgo, ker je star in ga tare huda naduha — ko potrka bela smrt na duri ter mu zakliče: »Stari grešnik, ali si doma? Napravi se na pot proti neskončni večnosti!«

V takih trenutkih je bil prepričan, da bi najbolje kazalo, zamenjati vse zlatnike in srebrnjake v bankovce, a kadar bi prišla zadnja ura, bi jih sežgal, pepel stresel v kupico vode in vse skupaj popil. Tako bi ne prišli njegovi zakladi v druge roke. Toda kaj, če bo že prepozno in ne bi mogel več tega storiti? Kaj potem z denarjem? Na to vprašanje ni znal odgovora. A prav to mu je povzročalo silne muke, ki so grdega skopuškega starca bolj mučile nego strah pred dolgo večnostjo in neznanim peklenskim ognjem.

Pa se zgodi, da skopuh nenadoma hudo oboli. Grlo mu zateče, da še požirka vode ne more spraviti vase. Smrtno utrujenost začuti v vseh udih. Dobro ve, da bo zanj kmalu vsega konec, da bo moral umreti. Toda denarci, ti prelepi denarci — oh, kam z njimi, da ne pridejo po njegovi smrti v druge roke? V pepel izpremeniti in jih popiti, tega ne more več. Kaj tedaj? Ne ve, kaj in kam bi z njimi. Na smrt bolan leži, pa kaj drugega mu ni mar kakor denar, denar in zopet denar. Dolgo, dolgo razmišlja, kaj bi storil. Naposled se mu zasveti v bolni

glavi. S tresočimi se rokami zakrili, kakor da bi objemal preljubi zaklad, nato pa nekaj mrmra v pest in zakliče s cvilečim, pojema-jočim glasom: »Da, da! Mati zemlja, ti si rodila te zaklade... mati zemlja, tebi jih zopet izročim... Ti edina jih hrani v svojem osrčju. Zakopljem jih! To je moj trdni sklep...«

Po teh besedah zopet oživi, kakor da še ni zapisan smrti. Motne oči mu zablestijo v čudnem ognju, blede obraz mu prešine nenavaden sijaj; izpita, mrtvaška ustna se mu zazibljejo v grozen

smehljaj. Mirno zroč blede smrti v obraz, gre takoj na delo, zato dá znamenje z zvoncem in pokliče sina predse.

Vsa družina je bila na polju. Želi so pšenico, le sin edinec, ki se je jako bal, da ne bi umrl oče kar tako nepreviden, brez zadnje tolažbe, je ostal doma in mu skrbno stregel. Pazil je v prednji sobi na vsak migljaj očetov, na vsako njegovo željo. Če je oče zahropel, zakašljaj ali kako besedo izpregovoril, je že sin stal pred durmi in čakal, ako je morda očetu treba pomoči. Tako je tudi stopil tiho pred

duri, ko je oče izrekel namero, kam z denarji, torej je slišal očetov nesrečni sklep — zakopati denar.

Milo se je storilo dobremu sinu, ko je čul na lastna ušesa, na kakšne reči misli še oče, ko se bori že takorekoč s smrtjo. Toda, ko je zaslišal zvonec, ki ga je klical k očetu, je potresel z glavo, izbil iz nje žalostno misel in že je stal pred očetom ter ga ljubeznivo vprašal: »Kaj želite, dragi oče?«

»Ali so vsi na polju pri pšenici?« To vprašanje je izpregovoril oče čisto mirno ob polni zavesti.

»Morda še res okreva,« si je mislil sin. Veselje ga je navdalo. Hvalil je Boga ter odgovoril: »Še vsi, ljubi oče.«

»Še ti pojdi na polje pomagat, kaj bi postopal doma!« mu je naročil zdaj oče. Toda sin ni bil tega mnenja in je dal tak odgovor: »Oče, preljubi oče, samih vas ne morem in ne smem pustiti ob tej težki uri. Slabi ste vendar še.«

Toda oče ni odnehal in je silil, naj gre sin na polje, rekoč: »O, saj še ne bom umrl, ne; le pojdi! Moraš iti!«

»Jaz ostanem pri vas, ljubi oče, bodo že drugi namesto mene opravili na polju,« je dejal nato sin, toda oče mu je ugovarjal in pokazal odločno voljo, naj gre: »Ne, ne, tudi ti pojdi! Najemniki so najemniki, domači so domači, na druge se ne moremo zanašati. Kar pojdi, iti moraš, ukazujem ti, da greš!«